

omdele Fæstegodsset og sammenlægge Bøndergaardene, sigtende til at forhindre, at Bønderstanden i Tidernes Løb fortrænges fra Besiddelsen af Landets Bøndergaardene. Der kunde ogsaa være megen Anledning til at fremhæve, at det, der dengang udtaltes som Regjeringens Afgt, at udarbejde et Udkast om disse Gjenstande, allerede blev efterkommet af den daværende Indenrigsminister ved de Lovudkast, han forelagde Landbocommissionen, Lovudkast, som vel vare aldeles foreløbige og kun udtalte hans individuelle Anskuelse, men som dog vistnok, som kommende fra den Mand, maatte have en særdeles Vægt. Jeg troer ikke at burde forbigaae, at henvisse til, hvorledes det af den daværende Indenrigsminister udtrykkeligt er udtalt, hvad jeg nu anførte; det vil findes Pag. 146 og 147. i Landboforhandlingerne. Der er det udtrykkeligt udtalt, at han kun har meddeelt sine foreløbige Anskuelser — der tales nærmest om Afsløsningen af Tiender, Arvefæsteafgifter og andre slige reelle Byrder — hvorpaa han tilføier, at saavel om denne som om de øvrige Reformers, han har forelagt Commissionen, har han ikke været istand til at fatte en endelig Mening, førend han havde modtaget Commissionens Betænkning, og derpaa forelagt Statsraadet den hele Sag; „der vil altsaa først, efter at det er afgjort, med hvilke Modificationer det samlede Ministerium finder at kunne gaae ind paa de foreslaaede Reformers, kunne skrives til Udarbejdelsen af de egentlige Lovforslag, der endelig kun, efter at have vundet Hans Majestæts allerhøieste Approbation, kunne forelægges Rigsdagen“. Denne Udtalelse af den daværende Indenrigsminister er ogsaa ved de paagældende Reformforslag gjentaget af Ministeriet; der er gjort opmærksom paa, at Forslagene, forsaavidt ikke Andet maatte fremgaae af det enkelte Forslags Indhold, kun udtale hans foreløbige individuelle Anskuelse, med hvilken de øvrige af Statsraadets Medlemmer endnu ikke vare blevne gjorte bekendte dengang, de bleve forelagte for Landbocommissionen. Jeg troer ogsaa, at der er Anledning til at minde om, at, idet den daværende Indenrigsminister saaledes efterkom, hvad han havde udtalt i Novbr. 1848, støttede han den hele Foranstaltning med

Landbocommissionens Sammentræden og Forslagsforelæggelse for den, vistnok aldeles væsentligt til Gaaet om, at der i denne Commission, hvor der var samlet Mand af de forskelligste Anskuelser, vilde opnaaes Enighed om de væsentligste Punkter, at Forslaget vilde vende tilbage i en saadan Stikfælle, at det store Mæglingsværk allerede i det Væsentligste kunde være fuldendt i Commissionens Skød. Som bekendt lykkedes dette ikke med nærværende Sag; der var meget forskellige Anskuelser om den i Commissionen, og den afgivne Betænkning har saaledes ialtsald ikke ved sin Genstemighed kunnet fremme Spørgsmaalet. Derved er Sagen jo i alt Væsentligt bragt tilbage paa det Standpunkt, hvorpaa den stod i 1848, og det er vanskeligt for Regjeringen at udtale sig om dens enkelte Punkter, førend den Tid kommer, da Regjeringen selv kan træde frem med et Lovudkast om de Forhold, som blive berørte ved nærværende Udkast. Jeg finder imidlertid, at det dog ikke vil være aldeles tilstrækkeligt at indskrænke sig til en saa negativ Udtalelse i den foreliggende Sag, da den er af en saa stor Bigtighed, og naar det Formaal skal opnaaes, som den værende Forslagsstiller har havt, nemlig at der ved Forslaget skulde foranlediges Discussioner, som skulde bidrage til at klare Begreberne og til at nedstemme overspændte Forventninger, saa kan man vistnok ikke, naar man erkjender dette Formaal for ønskeligt, afholde sig fra at gaae noget nærmere ind paa det hele Forhold og paa Forslagets Enkeltheder. Hvad da Forholdet i dets Almindelighed angaaer, da savner man jo, som bekendt, endnu tilstrækkelige Oplysninger i statistisk Henseende om, hvorledes Forholdet stiller sig. Disse Oplysninger have heller ikke kunnet være tilvelebragte med en saadan Nødtægtighed, som det var ønskeligt at have dem, førend man gaaer videre i Bearbejdelsen af en Gjenstand af denne Natur. Imidlertid har man dog, ved foreløbig at fremme de allerede paabegyndte Arbejder, opnaaet et nogenlunde Overblik over Fæstegodsset her i Landet og dets Fordeling, deels paa de forskellige Steder og deels i forskellige Classer. Man vil herefter omtrent kunne antage, at, med